

STERILIZATSIYA TUSHUNCHASI VA TURLARI

*Farg‘ona shahar Sino tibbiyot texnikumi
“Hamshiralik ishi” kafedrasi yetakchi o‘qituvchisi*

Nishonova Ozodaxon Ixtiyorjon qizi

Katta o‘qituvchi

O‘rinova Maftunaxon Baxromovna

Annotatsiya: Ushbu maqolada Sterilizatsiya tushunchasi va turlari haqida aytib o‘tilgan va tavsiyalar berilgan .

Kalit so‘zlar: Sterilizatsiya, cho‘g‘lantirish, avtoklav, sterilizator, virusli gepatit, postinyeksion flegmona, absess, qaynatib sterillash.

THE CONCEPT AND TYPES OF STERILIZATION

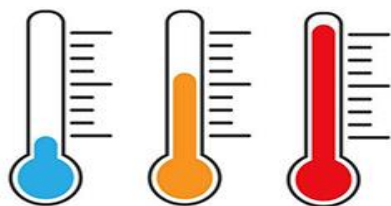
Annotation: This article discusses the concept and types of sterilization and provides recommendations.

Keywords: Sterilization, sterilization, autoclave, sterilizer, viral hepatitis, post-injection phlegmon, abscess, boiling sterilization.

Xozirgi kunda turli xil yo‘l bilan yuqadigan kasalliklar soni ortib bormoqda. Yuqumli kasalliklarni oldini olish ayniqsa qon orqali yuqadigan kasalliklar (SPID, gepatit B,C) ni oldini olishda sterilizatsiyaning ahamiyati katta.

Sterilizatsiya — mikroob va ularning sporalarini batamom yo‘qotish yoki qatronlashdir. Sterillash turli usullar: kuydirish, cho‘g‘lantirish, (laynatish, avtoklavlash, gamma-nurlar va kimyoviy moddalar bilan qayta ishlash orqali amalga oshiriladi.

1.Kuydirib sterillash usulida sterillik ishonchli bo‘lmaydi va asboblari tez ishdan chiqadi. Bunday asboblari tayyor steril asbob bo‘lmagan shoshilinch operatsiyalarda qo‘llaniladi. Shu maqsadda sterilizator qopqog‘iga yoki tog‘orachaga asboblari solinib, ozroq miqdorda 96% lispirt quyiladi va yoqiladi. Spirt yonib bo‘lgandan so‘ng asboblari ishlatish uchun tayyor hisoblanadi.

2. Quruq issiqlik bilan sterillash (cho'g'lantirish) metall asboblarchun qo'llaniladi. Bu usulda quraq issiqlik beradigan maxsus shkaflardanfoydalaniladi. Sterillash ishonchli bo'lgani bilan asboblarchaynatishdagiganisbatan tezroq ishdan chiqadi.

Quruq issiqlik beradigan shkaflarchay avtoklavlar sterilizatorlar, qaynash yo'li bilan sterillaydigan sterilizatorlar esa qaynatgichlar deb ataladi.

3. Bosim ostidagi bug' bilan sterillash avtoklavlash deyiladi. Operatsionchoyshablar, asboblarchay, qon quyish uchun sistema va jarrohlikda ishlatiladigan boshqa asbob-anjomlar avtoklavlash yo'li bilan sterillanadi. Sterillanadigan narsalar maxsus qutilar (bikslar)ga solinib avtoklavga qo'yiladi. Avtoklavdagi suv qaynab bug' holiga o'tgach, unga bosim beriladi va qancha ko'pbosim berilsa avtoklav ichidagi harorat shuncha ko'tariladi. 1 atmosfera bosimi 120°C , 1,5 atm 127°C , 2 atm 134°C ga teng.

4. Qaynatib sterillash. Bu usul bilan odatda metall asboblari, shisha va rezina buyumlar sterillanadi. Asboblarni cho'tka va sovun bilan yuvgandan so'ng 2 foizli ichimlik sodasi eritmasida suv qaynab chiqqanvaqtdan boshlab 45 minut davomida qaynatiladi. Yiringli infeksiya va ayniqsa anaerob mikroorganizmlarda ifloslangan asboblari bo'lib-bo'lib, 2-3 marta 45 minutdan qaynatiladi. Steriliash qopqog'i zich berkitiladigan

elektr isitgichi bo'lgan metall qutidan iborat maxsus sterilizatorlarda

qaynatiladi. Shpris, ignalar va boshqa buyumlarni sterillashdan oldin ularni fizik va kimyoviy tozalashga katta ahamiyat beriladi. Asboblari foydalanilgaridan so'ng oqar suvda yuviladi va issiq (50°C) tozalovchi eritmaga. 15 daqiqagacha solib qo'yiladi. Asboblari ifloslanganda 0,5% li tozalovchi eritma (20 ml 30% li pergidrol eritmasi, 975 ml suv, 5 g «Novost» kukuni), yiringdan ifloslanganda 1% li tozalovchi eritma (40 ml 30% li pergidrol eritmasi, 950 ml suv, 10 g «Novost» kukuni)dan foydalaniladi.

5. Nur bilan sterillash - (5 va y nurlari yordamida amalga oshiriladi. Nur bilan sterillash katta energetik kuchga ega bo'lib, (3 va y nurlarning kuchi materiallarning istalgan chuqurliklarigacha yetib boradi. Bu usul katta davolash-profilaktika muassasalarida amalga oshiriladi.

6.Ultratovush bilan sterillash maqsadida sterilizatorlarga quyilgankuchsiz antiseptik vositalar ultratovush to'qinlari ta'sirida jarrohlikasboblari, kichik hajmdagi plastmassa buyumlar yoki jarrohning barraoqlarini yuqumsizlantiradi.

7.Kimyoviy vositalar yordamida sterillash. Kesadigan asboblari ishqorli suvda yuvilgandan so'ng oqar suyda chayiladi, qaynab turgan suvga solib 5 daqiqa sterillanadi, so'ngra spirt (30 daqiqa) yoki tarkibida 3 xil modda bor eritmada (3 soat) saqlanadi. Optik sistemali asboblari (sistoskop, rektoskop va boshqalar)ni sterillashda uning har bir qismini 1:1000 konsentratsiyadagi simob oksisid eritmasi bilan yuvib, so'ngra spirt va natriy xloridning izotonik eritmasi bilan (optik qismiga tegmasdan) artiladi. Bir qancha asboblarni steriliyaganda ulami zararsizlantiradigan 1:5000 nisbatdagi diosid eritmasiga (3-4 soatga) solib qo'yish mumkin.

Hozirda tibbiyot xodimlari ishiga yengillik yaratish va tibbiy harnshiraning bemor bilan ko'proq muloqotda bo'lishini ta'minlash maqsadida markazlashgan sterillaydigan bo'limlar tashkil etilgan. Bu olib kelingan asboblarni bir vaqtning o'zida va yetarli darajada yuqumsizlantirishga imkon beradi. Hamshiralari ertalab asboblarni sterillash bo'limiga topshiradilar va sterillangan asboblarni topshirilgan miqdorda qabul qilib oladilar.

Steril materiallarni ishonchli saqlash uchun loyihasi jihatidan har xil filtrlari steriliizatsion qutilardan foydalaniladi.

Tibbiy asboblari, oqliklari va boshqa buyumlarni sterillash jarayonlarini markazlashtirish mehnatni tashkil etishning ilg'or turi hisoblanadi. Bunday bo'limlarning tashkil etilishi o'rta tibbiyot xodimini qo'shimcha ishlardan ozod qiladi va ularga bemorlari uchun ko'proq vaqt ajratish imkonini beradi. Bundan tashqari virusli gepatit, postinyeksion flegmona va abscesslari bilan kasallanishning oldini olinadi. So'nggi vaqtlarda ko'p marta ishlatiladigan an'anaviy buyumlar o'rniga bir marta foydalaniladiganlari qo'llanilmoqda.

Tibbiyot hamshiralari sterillash usullarini mukammal bilishlari kerak.

Foydalanilgan adabiyotlari :

- 1.Hamshiralik ishi asoslari K.U.Zokirova
- 2.Bemorlarni uyda vashifoxonada parvarish qilishF.G.Nazirov
- 3.Umumiy amaliyot hamshiralari uchun amaliy ko'nikmalar to'plami A.Godoev
- 4.Hamshiralik ishi asoslari Q.S.Inomov
- 5.Hamshiralik protakollari

Qo'shimcha adabiyotlari:

- 1.Axmedov SH.A. «Anatomiya i fiziologiya s patologicheskimi osnovami». Toshkent, Tasvir nashriyoti, 2009 god.
- 2.Ziyamutdinova G.X., Axmedov SH.A. «Normal anatomiya va fiziologiya». Toshkent, O'zbekiston milliy entsiklopediyasi nashriyoti, 2009 yil.

Internet saydlari:

www.ziyouz.com
www.medical.uz